

Skog.

När man i våra dagar talar om skog så innefattas däri i regel alla slag av skogsträ såväl löv som barrträd. När våra förfäder uttalade ordet skogen så menade de därmed särskilt barrskogen; i regel äldre sparad skog. Den yngre uppväxande skogen benämndes med ett gemensamt namn Röslaskogen. Den förstnämnda skogen bestod i regel av gammal kärnfur. Granen har invandrat å senaste tiden och ej så allmän. Den har först å 1700 och 1800 -talen ökat och spritt sig allmänt. Kärnfuren var den värdefullaste och granen ansågs mindervärdig. Av furen fick man virke till byggnationerna och vid försäljning gällde den högre pris för fur än gran. Granskar man de gamla husbyggnaderna och vad virke som använts till dem så skall man finna att de bestå av furutimmer som vilats (huggits å 2 sidor med yxa), fönster och dörrar äro å god fur och likaså golven som vanligtvis bestå av 2 plank av fur sågade och hyvlade å översta sidan kantstrukna (ej spontade) och fästade samman med träklubbar som äro inslagna i därför borrarade hål i kanterna. I en del gamla ladugårdar och uthus kan man få se granplank till skiften emellan stolparna. Virket eller stockarna sågades vid vattensågar som voro byggda vid bäckar, åar och vattendragen. Dessa sågar ägdes gemensamt av hela byn. Det förekom även att man sågade virket, såväl bräder som plank, med såg dragna av mänsklig kraft. Dylik sågning kallades kranssågning. Detta tillgick så att en ställning byggdes som stocken lades upp på. En man stod på marken och drog i den nedersta ändan av sågbladet och ~~en~~ man stod övert å ställningen och drog i den andra ändan. En lina färgades med röd färg och en rand eller rita slogs å stocken som sågbladet hade att följa såväl ovan som inunder, ritsen bestämde om det skulle bli bräder eller plank. När man fick vattensågar övergavs handsågningen. Planken sågades till 3. x 9" och längden var i regel 14 fot, det var en begärlig vara som det blev pengar för så snart man fick den framme i Karlshamn. När lasset var

lämnat och emottaget av köparen i brädgården (tomten) så erhöll säljaren en nota å det levererade innehållet och med denna nota gick säljaren in på köparens kontor och fick genast pengar efter gällande prisnotering.

Vid denna tid fanns i Karlshamn en större uppköpare, Meijers, en gammal firma som drev stor rörelse, hade flera egna fartyg som fraktade bort virket till främmande länder och återvände med kolonialvaror till Sverige. En annan stor köpare i Karlshamn hette Burmeister, som köpte bjälkar, sparrar och props. Hade man större träd som dugde till skeppsbjälkar och master så gick man till skeppsvarvet och beställde bort dem. Skeppsvarvet sände då i regel upp en förman som besåg träden i förväg om de dugde och sen fick säljaren leverera dem. Skeppsvarvet var beläget vid östra kajen och söder om dåvarande fisktorget. De mest kända namnen i nuvarande Ringamåla å dylik grövre skog var: Hofmansbygd, Tranemåla, Humlemåla och Askaremåla. Men de flesta gårdarna inom socknen hade mer eller mindre mycket skog av den sorten.

Några gårdar hade bok och ekskogar varav man högg stav till försäljning. Jäg tänker särskilt på Norra Hoka i Ringamåla socken, Hemsjöhult i Kyrkhult och Midlingsbråte i Småland. På sådana gårdar tog man emot grisar och svin till bete (Ollonsvin), som slaktades strax man hämtat hem dem. Från sådana marker har vi fått namnen, Hultet, Bokhultet, Klapphult av stavhuggningen. Denna delen av de nu nämnda skogarna sparade man och var rädd om. Den betraktades som ett sparkapital, när det behövdes pengar så visste man att det fanns och tog efter behov men ej mer. Min far sade, skogen är som en sparbanksbok.

Vid Mörrumsån var flera mindre sågar som bestod av en ram med isittande 1 sågblad varför det tog lång tid att såga en stock, men vid Marieberg i Svängsta fanns ett större såg med 2 rammar med flera sågblad varför stocken blev färdigsågad meddetsamma. Ägaren hette Värling och drev stor sågrörelse. Virket inköptes i Småland och flottade längs

Mörrumsån. Stockarna bands samman med vidjor och runda stavar som genom borrhål gick genom stocken och gjordes till långa flottar med flera stockar i bredd så att flottningskarlarna kunde gå och springa & långa hela raden och med stakar styra flottan och få den att åka fram i flottrännen som var sprängd och uppgrävd längs ån. Angående flottning i Mörrumsån så finns det flottrännen som äro uppsprängda i stenarna och grävda på olika ställen. Jag har talat vid äldre personer som varit med vid detta arbete. De äro av olika åldrar, och hava utförts av Kronan som det sades på den tiden. Far min berättade att Värpling gjorde försök med att lösflotta d.v.s. att stockarna släpptes ensamma i vattnet och så skulle de rinna fram och sedan hjälpas fram längs stranden, men det gick inte för Mörrumsån var för stenig, det tog för mycket arbete att hålla den i gång.

Det förekom också att av stockar som sågades i Hofmansbygd att planken och virket av dem lades i ån och bands i flottar som flottades till Svängsta och där kördes virket upp på land och därifrån kördes per vagn till Karlshamn. Allt detta för att underlätta transporten.

Endast omkring 1/3 delen av nuvarande skogsmark användes för skog den övriga jorden användes till jordbruksskötsel, lite odlas, mera till ängsslätter och det mesta till svedjeland (rödslajorden). På den växte även upp yngre skog (rödslaskog) som sedan huggdes och så blev nytt svedjeland för råg och potatis. På sådan skog var så billigt pris så det betalades ej att frakta den. Jag minns far saie att han som ung pojk körde till Karlshamn med dylik famnved och fick 1 kr 25 öre för ett mindre hästless, halfåttne Dal, pängarna nämndes i Daler. Det mesta av den skogen brändes upp eller lades i högar och fick ruttna ned och en del användes till stängsel omkring brönen, svedjelandet.

Angående skötsel av skogsmarken så bestod det uti att den äldre skogen skulle sparas ej taga mer än nödvändig, återväxten fick naturen draga försorg om men rödslamarken där ville man hava lövskog igen så fort som möjligt, därför hade man av årliga iakttagelser, lärt sig hur

den jorden bäst borde skötas, och det lärde man sina barn och efterkommande. Jag skulle vilja bedöma enligt gjorda iakttagelser och berättelser att omkring 3/4 av jorden användes för jordbrukets och kreatursskötseln och 1/4 till skogsskötsel. Men efter sekelskiftet uppnörde svedjelanden, arbetslönen steg och skogsvärdet steg. Någon förnygring genom plantering hade förut ej förekommit. De äldre hade lärt att ville man hava återväxt på helt avverkade områden måste man bränna eis och göra svedjeland. Om man avverkade skogsområdet och ej brände det kallade de att surfälla de blev det dålig uppkomst av plantor och området kunde få ligga i 20 - 30 år utan att bliva beväxt med ny skog. Detta var en sanning som jag själv iakttagit och berodde på att å ett sådant hyggelområde blev mossan och gräsväxten mycket tjock och tät och fur och björkfröet ville ej komma upp utan dog av torra och någon vidare gran skog var mera sällsynt därför kommo inget granfrö dit. Det var först efter granens invändring och utspridning som dylik behandlad mark kunde få återväxt av självsådd och då av gran. I slutet av 1800-talet började Hushållsningssällskapet agitera för och sprida kunskap om plantering av skog och tillhandahålla plantor av gran och tall till billigt pris och i vissa fall gratis. Skolbarn fick lov att hjälpa till. Den som först började plantera här å denna trakt var Jöns Karlsson i Öjamåla vilket då ansågs som något nästan obehövt eller i varje fall uppoffrande men efterföljdes sedan av flera efterhand och särskilt Hemsjöbolaget och därefter Fridafors Fabriksaktiebolag hava sedan dess fortsatt plantera årligt. Nu har skogsskötseln inträtt i ett nytt skede. Avverkningarna sker medelst gallring och utstämpling av växande träd och förnygringen får ske genom självsådd i luckorna vilket kommer att få till följd att granen kommer att utrota all annan skog i våra skogsmarker.

I detta sammanhang vill jag även nämna att Eken här i Blekinge åtminstone i sådana byar som förut varit kronorjordar ägdes av Kronan. På vad sätt kronan blivit ägare till eken har jag ej kunnat få klarhet uti. Men kronan som hade skeppsvarv i Karlskrona var i behov av

mycket ek till de stora fartyg som då byggdes av trävirke för flottans räkning hade väl genom någon förordning lagt beslag på eken. I det försäljningsbrev som kronan utfärdade då mitt hemman såldes till mina föräder förbehölls ~~äxxäxxäxxäxxäxx~~ varken ek eller skog eller något dylikt utan såldes sådant det befanns att av efterkomman ägas i evärlig ägo. Emellertid berättade de äldre om kronans jägmästare som kom och såg till om eken och var det gjort någon åverkan å något träd var han strän och tillrättavisade skarpt. Skulle ek huggas för husbehof gjorde han utstämplingar. Bönderna voro missbelåtna å eken som stod nära åkern som skadade grödan. Jägmästaren var ej alltid en välkommen gäst och ibland blev han lurad. Man bjöd in honom på mat och traktering och brännvinet var allmänt och användes nästan av alla, varje bonde hade eget bränneri. När jägmästaren blev bjuden på traktering efter slutad stämpling så lade han i regel från sig sin stämpeldyna innan han gick in i stugan. Under tiden han upphölls med traktering var det alltid någon påpasslig person som tog hand om hans stämpeldyna och stämplade en del ek som de villa ha väck ifrån odlingarna. Ett försäljningsbrev av kronan visar att kronan sålde allt avverkningsbart ek å gården till min farmors mor såm då var änka. Priset var 10 riksdaler banko för detta samt 37 skillingar för den uppväxande ungeken. Detta köp skedde år 1834